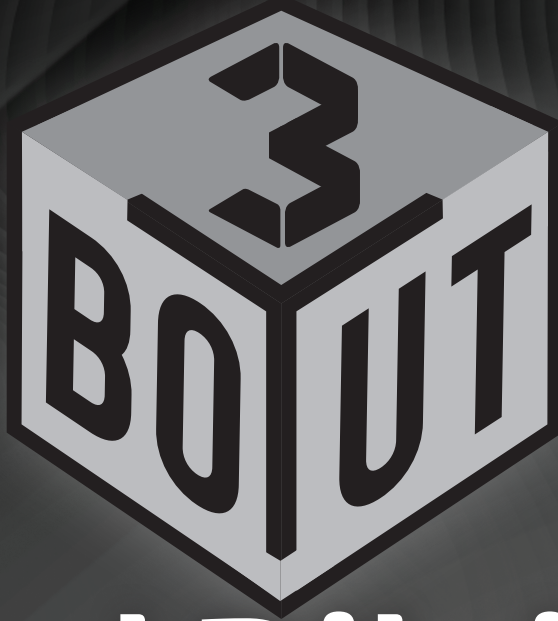

BİLGİ • BECERİ • YETERLİLİK

Sosyal Bilgiler 7

26 f6y

BE CERİ
TEM ELLİ
YENİ NESİL
SORULARLA

İLETİŞİM BİLGİSİ

İLETİŞİMİN TANIMI VE ÖGELERİ

En az iki insanın karşılıklı olarak bilgi, duygu, düşünce ve yaşantılarını belirli yollarla paylaştıkları psiko-sosyal sürece **iletişim** denir. İletişimin ögeleri şunlardır:

- Kaynak (İletiyi gönderen)
- Alıcı (İletiyi dinleyen)
- İleti (Bilgi, duygu ve düşünce)
- Kanal (İletinin aktarılmasında kullanılan yöntem)
- Geri bildirim (İletinin alıcıda bıraktığı etki)

İLETİŞİM TÜRLERİ

- 1 - **Sözlü İletişim:** İletiler, dil ve o dile özgü sesler ile sözcükler kullanılarak aktarılır. Konuşarak kurduğumuz iletişimdir.
- 2 - **Yazılı İletişim:** Sözcüklerle kodlanan iletilerin, yazı kullanılarak aktarılmasıdır.
- 3 - **Sözsüz İletişim:** Dil ve yazı dışındaki işaret sistemleriyle aktarım sağlanır. **Beden dili** olarak da adlandırılan bu iletişim biçiminin unsurları arasında beden duruşu, yüz ifadeleri ve göz teması, el ve kol hareketleri, giysiler, ses tonu yer alır.

ETKİLERİNE GÖRE İLETİŞİM

Olumlu İletişim

- Bireylerin birbirlerini koşulsuz şekilde kabul etmeleri, birbirlerine anlayışlı ve saygılı olmaları; olumlu iletişim geliştirmelerini sağlar.
- İletişim kurulan kişiyi yargılamadan, beden diline dikkat ederek tam ve doğru bir şekilde anlamaya **etkili dinleme** denir.
- Olumlu iletişimin bir gereği olan **empati (duygudaşlık)**, bir kişinin yaşadığı öznel gerçekliğin, deneyimin ya da duygunun başka bir kişi tarafından anlaşılması olarak tanımlanabilir.
- Bireyler kendilerini açarken "**ben dili**"ni kullanmalıdırlar.

Olumsuz İletişim

- Konuşmacı ya da dinleyiciden kaynaklı sorunlar; olumsuz iletişimin gelişmesine neden olabilmektedir. Olumsuz iletişimde eleştiri ve suçlama vardır.
- İletişim kurulan kişiyi yetersiz, görünüşte belli bir duyguya ya da duruma saplanarak, tuzak kurucu ya da savunucu biçimde dinlemeye **etkisiz dinleme** denir.
- Olumsuz iletişime neden olan **ön yargı**, bir kişi ya da bir durumla ilgili belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak edinilmiş olumlu ya da olumsuz yargı olarak tanımlanabilir.
- Karşımızdaki kişiyi suçlayan ifade biçimi "**sen dili**" olarak adlandırılır.

EK BİLGİ:

Bireylerin birbirlerini yetersiz dinlemeleri ve yanlış anlamaları iletişimde **çatışma** yaşanmasına neden olur. Bu çatışma durumu ancak karşılıklı uzlaşmayla ortadan kalkabilir. Çatışmayı çözme yöntemleri şunlardır: **Kaçınma tepkileri** (görmezden gelme, küsme vb.), **yıkıcı tepkiler** (fiziksel ya da psikolojik şiddet uygulama), **yapıcı tepkiler** (anlayışla yaklaşma, empati kurma).

Aşağıdaki sen diliyle yazılmış ifadeleri, örnekteki gibi ben diline çevirerek yazın.

Örnek

Sen dili: Sınavların zamanı yaklaştığında ders notlarını istemenden bıktım. Tembellik ediyorsun.

Ben dili: Sınavlardan önce, derslerine düzenli olarak çalışıp notlarını çıkardığında daha başarılı olacağını düşünüyorum.

1. Oyun oynarken saygısız davranıyorsun, bu yüzden seni oyuna almıyoruz.
.....
.....
2. Sınava giren her arkadaşın aynı sıkıntıyı çekiyor. Sızlanmayı bırak ve dersine çalış.
.....
.....
3. Yaz tatilim boyunca, bilgisayarda oyun oynamama oldukça kısıtlı zaman izin verdin. Senin yüzünden tatilimden hiçbir şey anlamadım.
.....
.....
4. Kardeşin senden yaşça küçük, onun olumsuz davranışlarını görmezden gelmeli ve onunla iyi geçinmelisin.
.....
.....
5. Odamı toplamam konusunda sürekli bana bağıryorsun. Senin için, düzenli olmak ders çalışmaktan daha önemli!
.....
.....
6. Bu saatte eve gelinir mi? Kaç saattir seni bekliyorum, bütün işlerimin aksamasına neden oldun.
.....
.....
7. Bana öğüt vermenden ve yönlendirmelerinden bıktım. Tek başıma iş yapmama izin vermiyorsun.
.....
.....
8. Beni dinlemiyorsun bile! Ben konuşurken aklın hep başka yerde.
.....
.....
9. Sana kitabımı veremem. Son verdiğim kitabı hor kullanmışsın, sana ödünç bir şey verilmez.
.....
.....
10. Seninle aynı ödev grubunda yer almak istemiyorum. Bütün çalışma yükünü benim sırtıma bindiriyorsun.
.....
.....
11. Görsel sanatlar dersi malzemelerini her hafta evde unutuyorsun. Sıkıldım artık benim malzemelerimi kullanmandan!
.....
.....
12. Hep işinle meşgulsün, bana hiç zaman ayırmıyorsun.
.....
.....

Alıştırma

Kazanım: 71.1-71.2

İletişim Bilgisi

Aşağıdaki ifadelerden yararlanarak bulmacayı ve şifreyi çözün.

ŞİFRE

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	

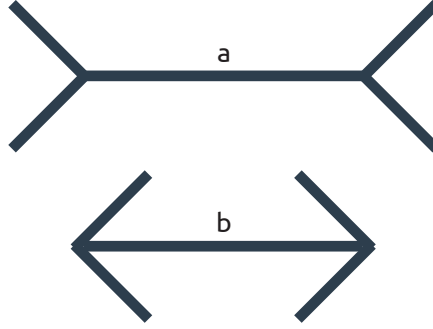
1. Bir kişi ya da bir durumla ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu ya da olumsuz yargı.
2. İletişim sürecinde gönderilen iletinin alıcıya ulaşmasıyla alıcı tarafından verilen tepki.
3. İletişim kurulan kişiye karşı suçlayıcı, küçültücü ifadeler kullanmadan duygu ve düşünceleri açıklayabilmeye yarayan dil.
4. Kişinin karşısındakini koşulsuz kabul, içtenlik ve empatiyle dinlemesi eylemi.
5. İletişim sürecinde kaynak tarafından aktarılan bilgi, tutum ve davranış.
6. Bireyin tarafsızlığını yitirmeden kendisini karşısındakinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakabilme ve onu doğru biçimde anlama süreci.
7. İletişim sürecinde iletinin aktarılmasında kullanılan yöntem.
8. Katılanların olumlu duygular yaşamasını sağlayan iletişim türü.
9. Kişinin karşısındakini hedef alan, eleştiren ve suçlayan ifadelerini içeren dili.
10. İlişkilerinde çatışma yaşayan kişilerin verdiği kayıtsız kalma, küsme, sorunun çözümü yokmuş gibi davranma tepkileri.
11. Kişiler arasındaki düşünce ayrıklıklarının, karşılıklı verilen ödünlerle ortadan kaldırılması durumu.
12. İnsanların toplumsal yaşama geçmeleriyle birlikte birbirleriyle olan etkileşimlerinde rol oynayan, sembolik iletilerin çift yönlü ulaştırılması süreci.
13. İlişkilerinde çatışma durumundaki kişilerin verdiği empati kurma, anlamaya ve konuşmaya çalışma gibi tepkiler.
14. İnsanların birbirlerini dinlememeleri ve yanlış anlamaları sonucunda ortaya çıkan durum.

Aşağıdaki ifadelerde altı çizili sözcüklerden uygun olanını yuvarlak içine alın.

- İletişimin temel öğelerinden biri olan kaynak/alıcı, iletinin ilk çıktığı yerdir.
- Empati kelimesinin Türk dilindeki karşılığı, ben dili/duygudaşlık olarak kabul edilmiştir.
- "Onun yerinde ben olsaydım ne yapardım, ne düşünürdüm?" sorusu empati/sözlü iletişim sürecini başlatır.
- İletişim sürecinde geri bildirim yapmama, konuşmacıdan/dinleyiciden kaynaklanan sorunlar arasında yer alır.
- Beden hareketleri, jestler ve mimikler, fiziksel görüntü gibi sözel olmayan unsurları içeren iletişim türü sözsüz/yazılı iletişim olarak ifade edilir.
- İletişime katılan taraflar arasında karşılık kabul ve saygı yerine eleştiri ve suçlamanın olduğu iletişim türü olumlu/olumsuz iletişimdir.
- İletişim kurulan kişinin kollarını göğsünde kenetlenmiş hâlde tutması güven/şüphe duygusu içinde olduğunu gösterir.
- Yunus Emre'nin "Söz ola kese savaşı, söz ola kestire başı./Söz ola ağulu aşı, yağ ile bal ede bir söz." dizeleri beden dilinin/sözlü iletişimin önemini yansıtmaktadır.
- Sözlü iletişime katılan kişilerin kendilerini birinci tekil şahıs ifadeleriyle anlatmaları sen dilini/ben dilini kullandıklarını gösterir.
- İlişkilerinde çatışma yaşayan bireylerin o ilişkileriyle ilgili şikâyet etme, dedikodu yapma gibi davranışlar sergilemeleri yıkıcı/yapıcı tepkiler verdiklerini gösterir.
- Yusuf Has Hacıp'e ait Kutadgu Bilig adlı eserde geçen "İnsan iki şey ile kendini ihtiyarlamaktan kurtarır: Biri iyi iş, diğeri iyi söz." ifadesi doğru iletişim kurmanın yararları/etkili dinlemenin iletişim sürecine etkisi konusyla ilgilidir.
- "Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır." atasözü olumsuz/olumlu iletişim türüne örnek oluşturur.
- Etkili iletişimi olumsuz etkileyen, konuşmacıdan kaynaklı sorunlar arasında yanlış anlaşılmaya neden olacak ifadeler kullanma/yetersiz algılama yer alır.
- İletişim sürecinde insanlar, en fazla söylenen sözlere/beden diline dikkat ederler.
- Anadolu kadınlarının yaptıkları iğne oyalarında; düş kırıklığı, mutluluk, pişmanlık, üzüntü gibi duygularını göstermeleri dolaylı/doğrudan iletişime örnektir.

1. I. DURUM

Aşağıdaki çizgilerden hangisi daha uzun?

Eğer bu şekille ilk kez karşılaştıysanız büyük olasılıkla yanıtınız "b" olacaktır. Ancak şekli önceden gördüyseniz iki çizginin de uzunluğunun eşit olduğunu ifade edersiniz. "Müller Lyler (Müller Lüyağ) Yanılsaması" olarak bilinen bu şekil gördüklerimizle ilgili de yanılabilceğimizi ortaya koymuştur.

II. DURUM

7. sınıf öğrencisi Uğur'un, akademik başarısı sınıf arkadaşlarına göre düşüktür. Zaman zaman da kişiler arası ilişkilerinde sorun yaşayan bir bireydir. Öğrencisinin bu özelliklerinin bilicinde olan sınıf öğretmeni, sınıfta herhangi bir sorun yaşandığında, Uğur'un sorumlu olup olmamasına bakmaksızın ilk olarak onu suçlamakta, "Yine ne yaptın?", "Her şey senin başının altından çıkıyor.", "Ders çalışmak yerine haylazlık peşindesin." gibi ifadeler kullanmaktadır.

Verilen iki durum birlikte değerlendirildiklerinde iletişim sürecinde aşağıdakilerden hangisinin rol oynadığına kanıt oluştururlar?

- A) Kişisel algının B) Kültürün C) Fiziksel çevrenin D) Duyguların

2. Sözlü iletişimde dilsel yapılara bağlı olarak kurulan ifadeler, bireylerin duygu ve düşüncelerini semboller aracılığıyla oluşturulan sözcüklerle aktarır. Sözsüz iletişimde ses tonu, beden dili, jest ve mimikler, duruş, bakış önemlidir; duygu ve düşünceler bu unsurlarla karşı tarafa iletilir. Yazılı iletişimde ise iletiler sözcüklerle kodlanmış olsalar da ses ve konuşma ile değil; yazı formatında sunulur.

Buna göre iletişimin türlere ayrılmasında aşağıdaki öğelerden hangisi belirleyici olmuştur?

- A) Kaynak B) Kanal C) Alıcı D) İleti

3.

Platon “Devlet” adlı eserinde, sahibini onun isteğiyle görünmez kılan bir yüzükten bahseder. Gyges (Cacis)’in yüzüğü olarak bilinen bu yüzük, sahibi ne yaparsa yapsın onu görünmez kılarak, yaptığı her türlü ahlaksızlığı saklamasına olanak verir; yani sahibini cezadan, damgalanmaktan ve dışlanmaktan korumaya muktedirdir. Platon’un sorusu şudur: “Bu yüzüğe sahip akıllı bir insanı her türlü ahlaksızlığı yapmaktan ne alıkoyar?” Bu soru bizi her türlü dış unsurdan bağımsız olarak neyin ahlaklı kıldığı sorusuna götürür. Bu noktada verilebilecek ilk cevap herhâlde vicdan olacaktır. Eski Yunan inanışlarında Daimon olarak bilinen ve her insana doğumuyla birlikte verilen ruhani varlıklardan bahsedilir. Denge de demek olan “eu” ve “daimon” kelimelerinden oluşan eudaimonia (yudaymoniya) ise mutluluk demektir. Yani ancak iç sesi ile barışık, bir başka deyişle vicdanı rahat olan insan mutlu olabilir. Peki, her koşulda ahlaklı olmayı vicdanımızın sesi sağlıyor ise onu konuşmaya iten nedir? İşte bu noktada vicdanımızı harekete geçirebilecek bir araç olarak empati karşımıza çıkar. “Onun yerinde olsam nasıl hissederdim?” sorusunun cevabı, ötekinin dünyasının kapısını açarak bize onun acısını görmeye, hissetmeye ve ona yardım elini uzatabilmeye imkân verir.

(Müge Sargın, *Kırılğan Çiçek Empati, Psikeart Dergi, İstanbul, Temmuz-Ağustos 2018, sayı: 58, s. 54*)

Verilen metne göre aşağıdakilerden hangisi empati becerisinin gerekliliklerinden biri değildir?

- A) Kişinin dünyayı karşısındakinin bakış açısıyla algılayabilme yeteneği
- B) Vicdanlı olmanın sonucunda gelişen ahlak anlayışı
- C) Etkin dinleme becerisiyle aktarılanları kavrayabilme gücü
- D) İletişim sürecine sözel araçlarla katılabilme durumu

4. Aşağıda anne-çocuk arasında geçen bir diyalog verilmiştir:

Anne: “Bir hafta sonra sınavın var, sen arkadaşlarınla sinemaya gitmek istiyorsun. Gireceğin sınav, okul derecenı belirleyecek ama sen bunu umursamıyorsun.”

Çocuk: “Anne, sınava daha bir hafta var. Bir hafta çalışmam için yeterli bir süre. Hem geçtiğimiz hafta sonları hep bu sınav için hazırlandım. Bu kez de kendimi rahatlatacak bir etkinlik yapmak istiyorum. Arkadaşlarımla plan yaptık, sözümden caymam.”

Anne: “Kendini kandırıyorsun. Yeterince çalışmadın. Arkadaşlarına verdiğin sözden caymak istemiyorsun ama bu hafta çalışacağım sözünden cayacağına o kadar eminim ki...”

Çocuk: “Beni anlamak istemiyorsun anne. Artık sinemaya gitmeme izin versen bile gider miyim bilmiyorum. Hevesimi kaçırdın.”

Bu diyalogla ilgili aşağıdaki sorulardan hangisinin yanıtı yanlış verilmiştir?

- A) Soru: Anne, hangi iletişim dilini kullanmıştır?
Yanıt: Anne, çocuğuna karşı sen dilini kullanmıştır.
- B) Soru: Çocuk, annesiyle olan iletişiminde neyin eksikliğinden şikâyet etmiştir?
Yanıt: Çocuk, annesinin empati kuramamasından şikâyet etmiştir.
- C) Soru: Anne ile çocuk arasındaki diyalog hangi iletişim türüne örnek oluşturur?
Yanıt: Verilen diyalog olumsuz iletişim türüne örnek oluşturur.
- D) Soru: Anne çocuğuyla yaşadığı sorunda çatışmayı çözme davranışlarından hangisini kullanmıştır?
Yanıt: Anne çocuğuyla olan sorununu yapıcı tepkiler vererek çözmeye çalışmıştır.

5. Beden duruşu, yüz ifadesi, el-kol hareketleri, fiziksel görüntü ve kıyafetler gibi sözel olmayan unsurlar sözsüz iletişim olan beden dilini oluşturur.

Aşağıdakilerden hangisi verilen görseldeki kişinin beden dilini açıklar niteliktedir?

- A) Korkulu yüz ifadesi: Üst göz kapakları olabildiğince, çene ise hafifçe aşağıya doğru açılır. Dudaklar kulaklara doğru yatay olarak gerilir. Kaşlar yukarıya doğru kalkmıştır ve içeriye doğru birleşir. Gözler ileriye doğru bakar.
- B) Kızgın yüz ifadesi: Kaşlar iç köşelerinden aşağıya doğru çekik ve buruna yakın konumlanır. Üst göz kapakları kaşların alt kısmını bastırarak şekilde olabildiğince açıktır. Alt ve üst dudaklar sıkıca birbirine bastırılmıştır.
- C) Üzüntülü yüz ifadesi: Ağız istemsiz biçimde aralıktır. Dudakların köşeleri aşağıya doğru bükülmüş, yanaklar hafifçe yukarıya doğru kalkmıştır. Gözler aşağıya doğru bakar ve üst göz kapakları kapalıdır.
- D) İğrenme yüz ifadesi: Burun buruşturulmuştur. Kaşlar hem düşük hem de birbirine yaklaştırılmıştır. Üst göz kapakları yukarıya doğru kalkmıştır. Alt ve üst dudaklar birbirine bastırılmıştır.

6.

“Her şeyden önce” dedi,

“Eğer basit bir numara öğrenebilirsen, Scout, her türden insanı daha iyi anlayabilirsin. Onun bakış açısından bakmadığın sürece bir insanı asla anlayamazsın.”

“Efendim?”

“Yani, onun derisinin altına süzülüp dolaşmaya başlamadan.”

(Harper Lee, *Bülbülü Öldürmek*)

Verilen metin etkili iletişim kurmada aşağıdakilerden hangisinin gerekliliğini vurgulamıştır?

- A) Empati B) Ben dili C) Etkili dinleme D) Yapıcı tepkiler verme

7.

Dağlık bir bölgede adam, küçük oğluyla yürürken oğlan ayağını taşa çarpar ve can acısıyla, “Ahhhhh!” diye bağıır.

Dağdan, “Ahhhhh!” diye bir ses gelir ve bu sesi duyan çocuk hayret eder.

Merakla, “Sen kimsin?” diye bağıır ama aldığı tek yanıt, “Sen kimsin?” olur.

Çocuk bu yanıtta kızar ve “Sen bir korkaksın!” diye bağıır. Dağdan aldığı yanıt, “Sen bir korkaksın!”dır.

Babasına bakar ve, “Baba ne oluyor?” diye sorar. “Oğlum, dikkat et!” diyen baba, vadiye doğru, “Sana hayranım!” diye bağıır. Ses, “Sana hayranım!” diye yanıtlar.

Baba, “Sen harikası!” diye yine bağırdığında, bu kez dağdan “Sen harikası!” yanıtı gelir.

Çocuk şaşırmıştır ama hâlâ ne olduğunu pek anlayamamıştır.

Baba oğluna durumu açıklar: “Oğlum, insanlar buna yankı derler ama gerçekte yaşamın kendisidir. Yaşama ne verirsene sana onu yansıtır. Yaşam senin davranışlarının bir aynasıdır. Eğer yaşamında daha çok sevgi istiyorsan insanları daha çok sev. Eğer sana saygılı davranılmasını istiyorsan insanlara saygılı davran. Eğer başkaları tarafından anlaşılmasını istiyorsan önce başkalarını anlamaya gayret göster. Eğer insanların sana hoşgörülü ve sabırlı davranmasını istiyorsan önce sen insanlara karşı hoşgörülü ve sabırlı olmalısın. Oğlum, yaşamda ne ekersen onu biçersin. Bu doğa yasası, yaşamın her yönü için geçerlidir.

(Doğan Cüceloğlu, İletişim Donanımları, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002, s. 38)

Aşağıdakilerden hangisi babanın oğluna öğütlediği iletişim türünün özellikleri arasında yer alır?

- A) Ön yargıyla yaklaşma
B) Sen diliyle konuşma
C) Etkili dinleme
D) Kaçınma tepkileri verme

8. I. Karşısındakine dokunacak veya kötü bir sonuç doğuracak söz söylemek.
II. Bir konuda arzu edilmeyen düşüncelerin açığa çıkmasını susarak önlemek.
III. Açıkça söylemekten kaçındığı bir sorunu sonunda açıklamak.
IV. Kişinin haberi olmadan, onu kötü duruma düşürücü davranışta bulunmak.
V. Bir şeyi duymazlıktan gelmek.

Verilen açıklamalar iletişim ile ilgili olan;

- a. Çam devirmek
b. Ağzını tutmak
c. Ağzından bakla çıkarmak
d. Başına çorap örmek
e. Kulaklarını tıkamak

deyimleriyle aşağıdakilerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

- A) I-a, II-b, III-c, IV-d, V-e
B) I-b, II-a, III-d, IV-c, V-e
C) I-e, II-c, III-d, IV-a, V-b
D) I-c, II-d, III-e, IV-b, V-a

Birey ve Toplum

Medyanın Sosyal Değişime Etkisi/İletişim Özgürlüğü

föy 2

Medya Kavramının Gelişimi ve İçeriği

İnsanlık tarihinin dönüm noktalarından biri olan Sanayi İnkılabı, iletişim araçlarında da köklü değişim ve dönüşüm gerçekleştirmiştir. Birbirine benzeyen, ortak düşünüp ortak karar aldıkları varsayılan insan kalabalığı olarak tanımlanan **kitle** kavramı da bu tarihsel dönem içerisinde ortaya çıkmış ve kitle iletişimin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Matbaanın icadı, gazetelerin ortaya çıkışı, basılı kitap ve dergilerin yayımlanması kitle iletişiminin kendine özgü bir ekonomi yaratacağının habercisi olmuştur. XIX. yüzyılda Marconi (Markoni)'nin radyoyu, Baird (Berd)'in televizyonu icat etmesi kitle iletişiminin önünü açmıştır. Kitleler arası iletişimi sağlayan bu gibi basın-yayın organları **medya** olarak adlandırılmıştır. Medya kavramının içeriği, 1969 yılında genel ağın kullanılmasıyla genişlemiştir.

Medyanın doğru haber yapma ve yayma, tarafsız olma, özel hayata saygı duyma, zarar verici yayın yapmaktan kaçınma gibi sorumlulukları vardır. Çocukların gelişimine ve aile yaşamına zarar verici medya yayınlarına **sansür (yayın yasağı)** getirilebilir. Televizyon programlarındaki **akıllı işaretler**, programların yaş grubuna uygunluğu ve içeriği ile ilgili bilgi verir. Bu işaretler **RTÜK (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu)** tarafından hazırlanmıştır. İzleyicilerin televizyon programlarını işaretlere uygun olarak izlemeleri gerekmektedir. Medya kuruluşları kişilik haklarına aykırı yayınlar yaptığında ise mahkeme yoluyla **tekzip (yalanlama)** istenebilir. Mahkeme kararıyla ilgili medya kuruluşları tekzip metni yayımlayabilirler.

Medyanın Sosyal Değişime Etkisi

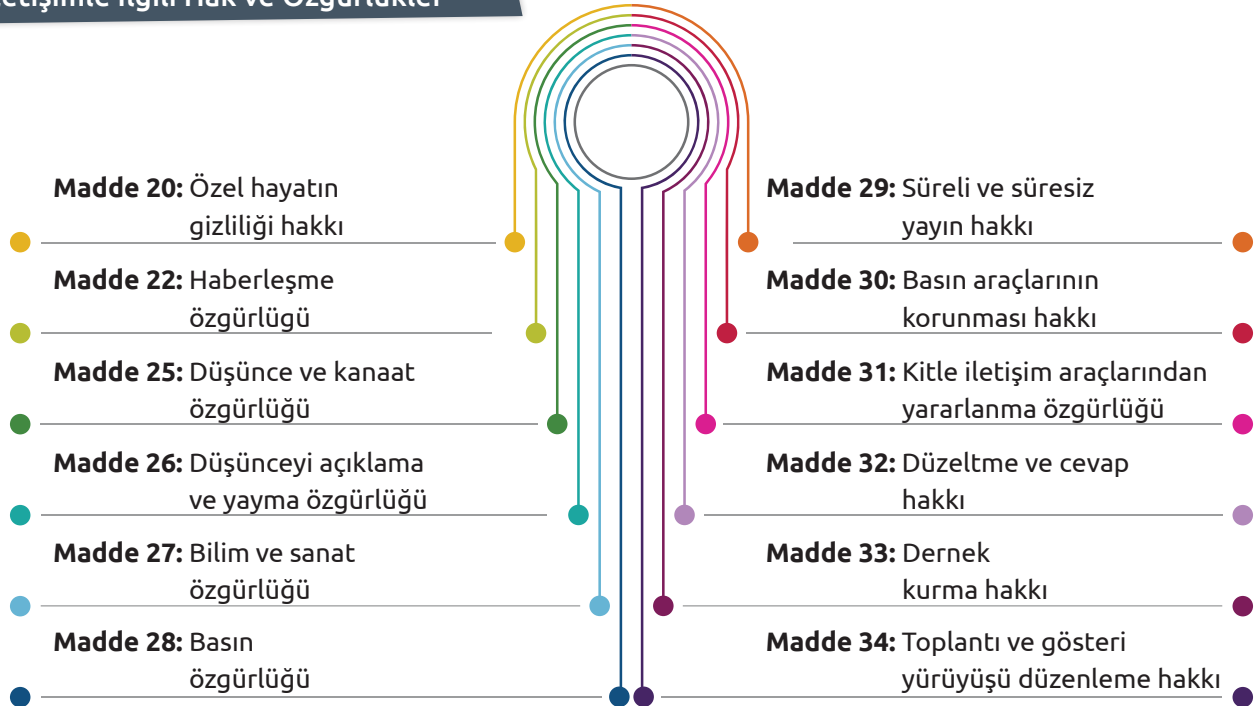
Olumlu

Bilgiye ulaşımı kolaylaştırmıştır. Kültürler arası alışverişi arttırarak toplumları yakınlaştırmıştır.

Olumsuz

Kültürel yozlaşmaya ve kişiler arası yüz yüze iletişimin azalmasına neden olmuştur.

İletişimle İlgili Hak ve Özgürlükler

Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1

Kitleler arasında iletişimi sağlayan radyo, televizyon, gazete ve dergi gibi basın ve yayın kuruluşlarına verilen ortak ad nedir?

.....

2

Günümüzde yaygın olarak kullanılan kitle iletişim araçlarından biri olan televizyonu icat eden İskoç mucit kimdir?

.....

3

Günümüzde eğitimde fırsat eşitliğini artıran, e-egitimin gelişmesine olanak sağlayan icat hangisidir?

.....

4

• Teknoloji, bağımlılıklar oluşturarak birtakım davranış bozukluklarına neden olur.
• Yayımlanan bazı reklamlar, üretim bilincinin gelişmediği tüketim odaklı toplumlar oluşturur.
• Kullanıcıların duygularını ve düşüncelerini ikonlar kullanarak yansıtmaları, ana dillerinin niteliklerine zarar verir.
Verilen ifadeler hangi başlık altında toplanabilir?

.....

5

Ekranda izlediklerini "gerçeklik" ve "kurgu" bakımından ayırt edebilen kişilerin hangi becerisi gelişmiştir?

.....

6

Radyo, televizyon ve genel ağ faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevli kuruluş hangisidir?

.....

7

"Taraflar devletler çocuğun özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlakî esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar."
Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin bu maddesi iletişime dayalı hak ve özgürlüklerden hangisiyle ilgilidir?

.....

8

Bir kişi hakkında basın yayın organlarında gerçeğe aykırı yayınlar yapılması durumunda, bu kişi çıkan yayınları yalanlamak için ilgili mahkemeden ne isteyebilir?

.....

Aşağıdaki ifadeleri doğru veya yanlış oluşlarına göre işaretleyin.

	Doğru	Yanlış
1. Kitle iletişim araçları, insanlar arasındaki ilişkileri ciddi düzeyde etkilemiştir.	☐	☐
2. Günümüzde insanların yüz yüze iletişimi iyice artmıştır.	☐	☐
3. Teknolojik gelişmeyle komşuluk, arkadaşlık ve akrabalık ilişkileri zayıflamıştır.	☐	☐
4. Teknolojik boyutu yüksek olan kitle iletişim araçları bilgi akışını hızlandırarak bilgi çağına geçişte etkili olmuştur.	☐	☐
5. Kitle iletişim araçları sayesinde toplumların yapıları birbirine benzemeye başlamıştır.	☐	☐
6. Eğlendirmek, bilgi vermek gibi amaçlarla kullanılan kitle iletişim araçları, hayatımızda önemli bir yer tutmaktadır.	☐	☐
7. Kitle iletişim araçlarının kullanımında dikkat etmemiz gereken noktalar vardır.	☐	☐
8. Günümüzde kitle iletişim aracı olarak yalnızca genel ağ kullanılmaktadır.	☐	☐
9. Kitle iletişim araçları yerine "medya" kavramı da kullanılabilir.	☐	☐
10. Gelişen genel ağ teknolojisi nedeniyle beklemeye tahammül edemeyen bireyler ortaya çıkmıştır.	☐	☐
11. "E-devlet kapısı" devlet ile birey arasındaki ilişkinin, elektronik ortama yansımaları sağlamıştır.	☐	☐
12. Medyanın eğlendirme işlevi, insanların hoşça vakit geçirmelerini sağlar.	☐	☐
13. Kamu hizmetlerinin geniş bir vatandaş kitlesine hızlı, ekonomik ve pratik olarak ulaştırılması amacıyla kurulan genel ağ uygulamasına "e-devlet" adı verilir.	☐	☐
14. Genel ağ ve bilgisayar teknolojileri aracılığıyla kişi haklarının ihlal edilmesi, bilişim suçu kapsamına girmektedir.	☐	☐
15. RTÜK tarafından hazırlanan akıllı işaretler, televizyon programlarının niteliğini iyileştirme amacı taşır.	☐	☐
16. Kitle iletişim özgürlüğü, çocukların esenliğine zarar verebilecek bilgi ve belgeler içeren araç ve yayınlardan uzak durma sorumluluğunu beraberinde getirir.	☐	☐
17. Bir konuyla ilgili, halkın genel düşüncesine "kamuoyu" adı verilir.	☐	☐

Kutular içinde verilen ifadelerin, hangi hakla ilgili olduğunu bulun ve kutu numaralarının yanındaki boşluğa, o hakla ilgili olan harfi yazın.

1.

Çok sayıda insana aynı iletiyi, aynı anda ulaştırabilmeyi sağlar.

2.

Kimsenin telefonu dinlenemez, mektupları okunamaz, yaşamı ile ilgili özel yazıları yayımlanamaz.

3.

Herkes kendi evinde, aile bireyleri ile rahatsız edilmeden huzurlu bir yaşam sürme hakkına sahiptir.

4.

Haklı ve yasal bir neden ortada yoksa özel yaşamın ve aile yaşamının gizliliği devletin güvencesi altındadır.

5.

Hiç kimse düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

6.

Düşüncelerin serbestçe açıklanabilmesi ve yayılabilmesi gerekir.

A

Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü

B

Kitle İletişim Özgürlüğü

C

Özel Hayatın Gizliliği

D

Konut Dokunulmazlığı

7.

Herkesin haber alma, verme, yazılı ve görsel basın yoluyla düşüncelerini ifade etme hakları vardır.

8.

Ailenin mutluluğu ve devamı için kimsenin evine izinsiz girilemez.

9.

Bireysel bir özgürlüktür ancak demokrasinin işlemesi yönünden toplumsal bir önem taşır.

10.

Bireyin içinde oturduğu, özgürce davrandığı, eşi ve çocukları ile yaşadığı alan yasalarca korunmaktadır.

11.

Hakkımızda yayınlanan bir haberin yanlışlığı düzeltme ve cevap hakkı getirir.

12.

Hiç kimseyle paylaşamayacağımız önemli anılar ve bilgiler devlet tarafından güvence altına alınmıştır.

1.

Marshall McLuhan (Marşıl Mekluğın), 1960'lı yıllarda teknolojiye yaşanan gelişmelerin toplumsal yaşamda yarattığı değişimleri fark etmek adına yeni bir yol izlemeyi tercih etmiştir. Teknolojide yaşanan gelişmelerin insanları zorunlu olarak yönelttiğini savunmuştur. Ona göre, teknolojik ilerlemeler iletişim araçlarını da değiştirmiştir. Gelişen iletişim araçları kitlesel bir hâl almıştır. İlk önce gazete ile başlayan kitle iletişimi radyo ve televizyon ile devam etmiştir. Buna bağlı olarak, insanlık tarihini 4 döneme ayırmıştır. Bunlar:

1. Kabile Dönemi: Fonetik (işitsel) alfabenin bulunduğu dönemdir.
2. Edebiyat Dönemi: Kişiler arası ilişkilerde yazılı iletişimin başladığı, alfabenin bulunduğu dönemdir. Bu dönemde işitselliğin yanında görsellik de ön plandadır.
3. Basım Dönemi: Basım teknolojisinin ortaya çıktığı dönemdir. Gutenberg'in matbaa tekniğini bulmasıyla başlamıştır.
4. Elektronik Dönem: Telgrafın icat edilmesiyle başlayan dönemdir. Hâlen içinde bulunduğumuz çağı ifade etmektedir. Elektronik iletişimin yaygınlaşmasıyla medyanın rolü gereği dünya "küresel köy" hâline gelmiştir.

Buna göre Marshall McLuhan'ın "medyanın sosyal değişime etkisi" konusu hakkındaki yorumu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kişiler arası iletişim kitlesel boyuta ulaşmıştır.
- B) Kültürler arası farklılıklar, toplumlar arasındaki etkileşimi olumsuz etkilemiştir.
- C) Kolaylaşan iletişimle bireyselleşme, toplumsallaşmanın önüne geçmiştir.
- D) İletişim araçlarının farklılaşmasıyla sözlü iletişime verilen önem azalmıştır.

2. İletişim araçlarının bireylerarası iletişim sürecine etkileri araca göre farklılık göstermekte ve olumlu ya da olumsuz olabilmektedir. Teknolojik gelişmeler bir yandan bireyleri iletişim sürecinde özgürleştirmekte, uzakları yakın kılmakta ve dünyanın diğer ucundan bir başka bireyle etkileşimli iletişim kurmasına olanak tanımaktadır. Diğer yandan ise gelişmiş teknolojilerin ürünü olan iletişim araçlarını kullanmanın kendilerinde yarattığı alışkanlıklar ile iletişim sürecindeki beklenti ve tavırları değiştirebilmektedir.

Buna göre,

- I. Beklemeye tahammülsüzlük
- II. Teknolojinin oyuncak gibi kullanılması
- III. Bağımlılıkların artması

davranışlarından hangileri iletişim araçlarının bireylerin hayatındaki olumsuz etkilerine örnek olarak verilebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

3. Bir gazetede aşağıdaki afişler yayımlanmıştır.

(Afişler "yesilay.org.tr" adlı genel ağ adresinden alınmıştır.)

Verilenler medyanın aşağıdaki işlevlerinden hangisine kanıt oluşturur?

- A) Bilgilendirme ve eğitim
B) Eğlendirme
C) Gündem koyma ve saptama
D) Toplumsallaştırma

4.

- "Uzaya Yolculuk" adlı belgesel, her yaş grubundan insanın izleyebileceği türdedir.
- "Sıra Dışı İnsanlar" adlı yarışma programı, korku unsurları barındırdığı için okula başlamayan çocuklar için uygun değildir.
- "Baronun Düşüşü" adlı film, suç ya da yasalara aykırı eylemleri özendirmediği ve olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar içermediği için küçük çocuklar için uygun değildir.
- "Gündem Dedektifi" adlı tartışma programında zaman zaman sözlü saldırılar yaşandığı için 13 yaş altındaki çocuklar için uygun değildir.

Özellikleri verilen televizyon programlarında aşağıdaki akıllı işaretlerden hangisinin kullanılmasına gerek yoktur?

- A) B) C) D)

5.

Verilen iletişim araçlarının geçmişten günümüze kullanım sırasının doğru olabilmesi için numaralandırılmış görsellerden hangi ikisi yer değiştirmelidir?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV D) III ve IV

6. Bir gazeteci; ünlü bir sanatçının ailesiyle yaptığı tatil sırasında fotoğraflarını izinsiz olarak çekmiş, sanatçının bu tatilde çocuklarına şiddet uyguladığı ile ilgili yanlış bir haber yapmıştır.

Buna göre gazeteci ile ilgili,

- I. Doğru haber alma özgürlüğünü ihlal etmiştir.
II. Özel yaşamın gizliliğine müdahale etmiştir.
III. Basın ilkelerine uygun davranmamıştır.

İfadelerinden hangileri söylenebilir?

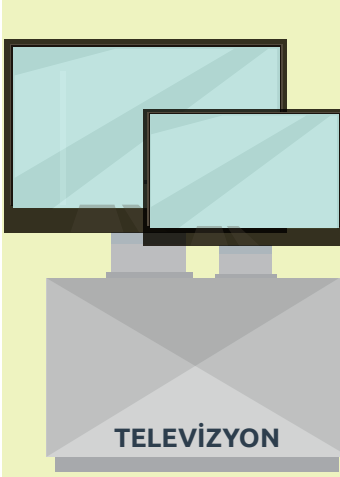
- A) Yalnız II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

7. Hafta sonları bir tartışma programını takip eden Selin, programın bir bölümünde katılımcıların birbirlerini tehdit ettiklerini, stüdyodaki izleyicilerin ise bu durumu onaylayıp alkışladıklarını görmüştür. Program sunucusunun yaşananlar karşısında sessiz kaldığını fark etmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun düzeltilmesi için Selin'in yapması gerekenlerden biridir?

- A) Tekzip için mahkemeye başvurmalıdır.
B) RTÜK'e başvurarak programın denetlenmesini istemelidir.
C) Program sunucusunun sessiz tutumuyla ilgili kamuoyu oluşturmalıdır.
D) Sansür getirilmesi için gerekli kurumlara başvurmalıdır.

8. Ülkemizde günlük ortalama 3 saat 34 dakika televizyon izlenmektedir.

Televizyon İzleme Süreleri

Cinsiyet	Hafta İçi	Hafta Sonu
Kadın	3 saat 46 dakika	3 saat 55 dakika
Erkek	3 saat 14 dakika	3 saat 55 dakika

	YIL			
	2006	2009	2012	2018
Televizyon İzleme Süreleri	5 saat 8 dakika	4 saat 23 dakika	3 saat 54 dakika	3 saat 34 dakika

Ülkemizde hafta içi günlük ortalama radyo dinleme süresi 3 saat 23 dakika, hafta sonu 2 saat 42 dakikadır.

Ülkemizdeki insanlar ne sıklıkla radyo dinlerler?

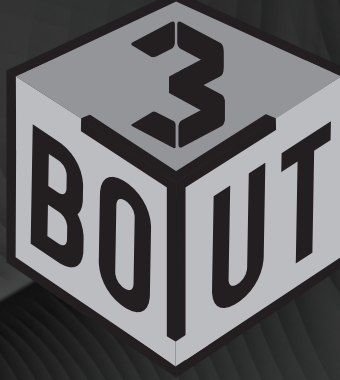
Çok sık dinlerim	Sık dinlerim	Ara sıra dinlerim	Nadir dinlerim
10,2	29,3	47,6	13,0

Cinsiyet	Çok Sık	Sık	Ara Sıra	Nadir	Toplam
Kadın	10,0	27,7	48,5	13,9	100,0
Erkek	10,3	31,00	46,37	12,0	100,0

Verilen bilgilere göre aşağıdakilerden hangisiyle yanlıştır?

- A) Geçmişten günümüze televizyon izleme süresinin azaldığı
- B) Kadınların erkeklerden daha fazla radyo dinlediği
- C) Hafta içi kadınların televizyon izleme süresinin erkeklerden daha fazla olduğu
- D) Hafta içi radyo dinleme ve televizyon izleme sürelerinin birbirine yakın olduğu

BİLGİ • BECERİ • YETERLİLİK

Sosyal Bilgiler 7

26 f6y

BECERİ TEMELLİ
YENİ NESİL SORULARLA

Bu yayında yer alan t6m içerikler, “okuduğunu anlama ve yorumlama, akıl y6r6tme, yaratıcı d6ř6nme, problem 6zme” gibi becerileri geliştirici niteliktedir.

- **Bilgi grafikleri** aracılığıyla konuları daha iyi kavrayacak,
- **Beceri temelli** alıştırma ve etkinlik sayfalarıyla pekiştirme sağlayacak,
- Beceri temelli **yeni nesil** sorulardan oluşan testlerle yeterlilik 6lecek,
- **Yanıtlar f6y6** ile d6n6t sağlayacaksınız.

www.tudem.com

